

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

פילולוגיה משווה בימי הביניים - 25462

תאריך עדכון אחרון 20-09-2015

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: הלשון העברית ולשונות היהודים

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ אהרן ממון

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: aharon.maman@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: לפי תיאום

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

קורס זה עוסק בתיאוריית הפילולוגיה השמית המשווה בימי הביניים, כלומר בהשוואת העברית לערבית ולארמית, כפי שהבינוה והפעילוה חכמי הלשון העברית, המדקדקים, המילונאים ופרשני המקרא בימי הביניים, בעיקר מרס"ג (המאה הי') ועד ר' יצחק אבן ברוך (ראשית המאה הי"ב).

מטרות הקורס:

להציג את התחום של פילולוגיה משווה בכלל ושמית בפרט
לעגן את הידע הזה בניתוח טקסטים נבחרים מספרות חכמי הלשון העברי בימה"ב
להעשיר את יכולת הניתוח האטימולוגי והפרשני של אוצר המילים העברי האיזוטרי על ידי פילולוגיה משווה

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

הכרת הספרות הרלוונטית
פיתוח היכולת להשתמש בספרות זו במהלך הלימוד והעיון של העברית לתקופותיה לרבות ספרות חכמת הלשון של כל הדורות

דרישות נוכחות (%) :

כמקובל באוניברסיטה

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה

ניתוח טקסטים

דיון

מיני הרצאות של תלמידים

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

בקורס נידונות שאלות תאורטיות ומתודולוגיות כגון:

טיבה של השוואת הלשונות,

מניעי ההשוואה,

עקרונות ההשוואה ומטרותיה,

תורת חילופי האותיות,

שימושיה וביטוייה בספרות חכמת הלשון ובספרות הפרשנות,

ההתפתחות ההיסטורית של הפילולוגיה המשווה,

הסייגים האידיאולוגיים שהטילו עליה חכמים שונים,

הדגמים שהיא נוצקה לתוכם,

המונחים ששימשו בה.
מה בין ההשוואה של חכמי הלשון הקדמונים להשוואה המודרנית?
הזיקה בין תורת השורש וההשוואה,
ההשוואה הלא-מפורשת,
הקורס מלווה בעיון בחיבוריהם של רס"ג, אבן קורייש, דוד בן אברהם אלפאסי, מנחם ודונש, ר' יהודה
חיוג' ור' יונה בן ג'נאח ועוד

חומר חובה לקריאה:

א' ממן, השוואת אוצר המלים של העברית לערבית ולארמית בחיבורי הבלשנות העברית למן רס"ג
(ראשית המאה הי') ועד אבן ברון (ראשית המאה הי"ב), פרסומי המדרשה ללימודים מתקדמים,
האוניברסיטה העברית, ירושלים, תשמ"ו

חומר לקריאה נוספת:

Eppenstein (1900) -- Eppenstein S., "Die hebr.- arabische Sprachvergleichung des
Jehuda Ibn Koreisch", MGWJ, 44 (1900) 486-507

Eppestein S. (1900-1901) - "Ishak Ibn Baroun et ses comparaisons de l'hebreu avec
l'arabe", REJ 41 (1900), 233-249; 42 (1901), 76-102

Bacher (1884) -- Bacher, W., Die hebraeisch-arabische Sprachvergleichung des
Abulwalid Merwan Ibn Ganah, Sitzungsber. Der Kais. Akad der Wissensch.; Phil. Hist.
-Classe 106 (1884), 96-119 (special reprint, with Bacher 1885, Amsterdam, Philo
Press 1970)

- Bacher (1885) -- Bacher W., Die hebraeisch-neuhebraeische und hebraeisch
aramaeische Sprachvergleichung des Abulwalid Merwan Ibn Ganah Sitzungsber. der
kais. Akad. der Wissensch.; Phil. Hist. Classe 110 (1885)

Bacher (ZAW 1894) -- Bacher, W., Die hebr. Arab. Sprachvergleichung des Abu
Ibrahim Ibn Barun, ZAW, 14 (1894), 223-249

ד"ר תשמ אביב תל, ביקורתית מהדורה, קוריש בן יהודה של "רסאלה"ה, בקר דן -- Becker (1984)

ברון בן ליצחק (ההשוואה ספר; &eq) אלמואזנה לכתאב השלמות', בקר ד' -- Becker (1980)
לשוננו מד (תש"ם), עמ' 293-298

Brockelmann, Carl, Grundriss der vergleichenden Grammatik der semitischen
Sprachen, (Verlag von Reuther & Reichard) Berlin 1908-1913 (Olms 1966)

Brockelmann (1910) -- Brockelmann, Carl, Precis de Linguistique Semitique, traduit
par W. Marçais et M. Cohen, Paris, 1910

Guiraud (1965)-- Pierre Guiraud, Les mots etrangers, Presses Universitaires de

France, Paris 1965 ('Que sais je', no. 1166)

Derenbourg (1895) -- Derenbourg J. "Contributions a l'histoire de la philologie hebraique et de la litterature juive-arabe au moyen-age, I, Le livre de le Comparaison de l'hebreu avec l'arabe d'Abou Ibrahim ibn Baroun par P. de Kokowzoff," REJ 30, 1895, p. 155-158

Hope (1971) -- T. E. Hope, *Lexical borrowing in the Romance Languages I-II*, Oxford 1971

Wechter (1941) - P. Wechter, "Ibn Barun's Contribution to Comparative Hebrew Philology", JAOS 61 (1941), 172-187

Wechter (1964) -- Wechter, Pinchas, *Ibn Baruns's Arabic Works on Hebrew Grammar and Lexicography*, Philadelphia, The Dropsie College for Hebrew and Cognate Languages, 1964

Tene (1980) -- Tene David, "The Earliest Comparisons of Hebrew with Aramaic and Arabic" in K. Koerner, ed. *Progress in Linguistic Historiography*, Amsterdam - John Benjamins B.V. 1980, 355-377 (&eq;Studies in the History of Linguistics vol. 20, Amsterdam Studies in the Theory and History of Linguistic Science, III

Tene (1983) -- א"והי' (הי' במאות הערבי הדיבור באזור) הלשון וידיעת הלשונות השוואת, טנא ד' למניין המקובל), בתוך "מחקרי לשון" מוגשים לזאב בן-חיים בהגיעו לשיבה בעריכת מ' בר-אשר, א' דותן, ד' טנא, גב"ע צרפתי, ירושלים תשמ"ג, עמ' 237-287

- Meillet (1937) -- A. Meillet, *Introduction a l'etude comparative des langues Indo Europeennes*, Paris 1937

Poznanski (1916) -- S. Poznanski, "Hebraeisch-arabische Sprachvergleichung bei Jehuda Ibn Bal'am," ZDMG, 70 (1916), 449-476

Kokowtzow (1890) -- Kokovcov, Pavel Konstantinovic בין אלמואזנה כתאב מן הפליטה יתר אללגה אלעבראניה ואלערביה אשר חברו אבו אברהים יצחק בן ברון הספרדי, ס"ט פטרבורג בדפוס אליעזר בעהרמאן וצבי ראבינאוויטץ 1890, נתפרסם יחד עם קוקובצוב (1893)

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %

הרצאה 15 %

השתתפות 15 %

הגשת עבודה 50 %

הגשת תרגילים 20 %

הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:
אין חובת ידיעת ערבית מעבר לקורסי המכינות

אין בחינה מסכמת.
במקומה יש עבודת סיום קורס
אפשר לכתוב עבודה סמינריונית